

Αγ. Μακαρίου Πατμίου: Λόγος εις την Κυριακή του Παραλύτου

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

Ὁ ἄνθρωπος κλίνει φυσικὰ στὸ νὰ λυπῆται καὶ νὰ πονᾷ στὶς δυστυχίες καὶ συμφορὰς τῶν ἄλλων. Ἴσως ἐπειδὴ εἶναι κοινὲς ἢ ἐπειδὴ ὅλοι εἴμεθα ἀπὸ τὸ ἴδιο φύραμα, ἢ ἐπειδὴ δὲν γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος «τί τέξεται ἡ ἐπιούσα». Δὲν εἶναι βέβαιος ὅτι ἀργότερα δὲν θὰ φυτρώσουν στὸν ἴδιον οἱ ἄκανθες τῶν πόνων τὶς ὁποῖες βλέπει σὲ ἄλλους. Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους δικαίως σύρεται κανεὶς σὲ

συμπαθῇ διάθεση, ὅταν θεωρῇ τὶς ἀσθένειες καὶ τοὺς πόνους τῶν συνανθρώπων του. Ποῖος, λοιπόν, θὰ ἦταν τόσο σκληρὸς στὴν καρδιά, τόσο θηριογνώμων στὴν διάθεση ὥστε νὰ μὴ συλλυπηθῇ καὶ νὰ μὴ συμπονέσῃ σήμερα, ἀκούγοντας ἀπὸ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τοὺς πολλοὺς ἐκείνους χρόνους, τοὺς ὁποίους ἐπέρασεν ὁ σημερινὸς παράλυτος κατάκοιτος, σὰν ἀναίσθητος λίθος, ἐπάνω σὲ ἓνα κρεβάτι; Ποίου ἢ ψυχῇ δὲν θὰ πονοῦσε ἀκούγοντας πὼς αὐτὸς ὁ ταλαίπωρος ἦταν ὄχι μόνον παράλυτος ἀλλὰ καὶ εὐρίσκετο σὲ ἐσχάτην πτωχεία, καὶ γι' αὐτὸ ἦταν ἔρημος ἀπὸ φίλους, γυμνὸς ἀπὸ συγγενεῖς; Ποῖος νὰ μὴ συλλυπηθῇ, ὅταν συλλογισθῇ ὄχι μόνον τοὺς πόνους ποὺ τοῦ προκαλοῦσε ἡ βαρυτάτη ἀσθένεια τῆς παραλυσίας, ἀλλὰ ἀκόμη τὴν λύπη καὶ τὸ παράπονο ποὺ ἠσθάνετο ὅταν ἔβλεπε τὸν Ἄγγελον νὰ τaráσῃ τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας, νὰ ἰατρεύεται ἄλλος καὶ νὰ φεύγῃ, καὶ ὁ ἴδιος νὰ κείτεται πάντοτε ἐκεῖ; Μοῦ φαίνεται, λοιπόν, πὼς ὅσοι χρόνοι ἐπερνοῦσαν καὶ ὅσοι ἀσθενεῖς ἰατρεύοντο, τόσες πληγὲς ἐδέχετο ὁ δυστυχισμένος αὐτὸς παράλυτος, συλλογιζόμενος πὼς οἱ ἄλλοι ὅλοι εἶχαν συγγενεῖς καὶ φίλους, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐβοηθοῦσαν στὴν θεραπείαν τους, ἐνῶ γι' αὐτὸν δὲν εὐρέθη ποτὲ σὲ τόσοις χρόνοις οὔτε φίλος οὔτε συγγενὴς νὰ τὸν βοηθήσῃ γιὰ νὰ ἰατρευθῇ. Ποῖος, λοιπόν, εἶναι ποὺ θὰ συλλογισθῇ τὴν ἐσχάτην αὐτὴν πτωχεία τοῦ παραλύτου καὶ δὲν θὰ λυπηθῇ μαζί του; Καὶ καθὼς δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ μὴν παρακινηθῇ σὲ συμπάθεια ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐσχάτην δυστυχία τοῦ παραλύτου, ὁμοίως δὲν εὐρίσκεται κανεὶς ποὺ νὰ μὴν ἀγανακτήσῃ καὶ νὰ μὴν παρασυρθῇ σὲ θυμὸν καὶ ὀργὴν ὅταν ἰδῇ ὅτι κάποιος ἄλλος παρόμοιος παράλυτος, ἔχοντας ἄνθρωπον ποὺ στέκεται πάντοτε πρόθυμος, ἔτοιμος νὰ τοῦ δώσῃ τὴν θεραπείαν, αὐτὸς παρακινημένος ἀπὸ τὴν ἰδικὴν τοῦ ἐθελοκακίαν καὶ ἀγνωσίαν, ἀναβάλλει τὸν χρόνον τῆς θεραπείας του, ἢ μπορεῖ καὶ δὲν θέλει νὰ σηκωθεῖ μέσα ἀπὸ τὸν τάφον ἐκεῖνον τῆς ἀσθενείας; Τοιοῦτον παράλυτον, τοιοῦτον ἀσθενῇ, ποῖος θὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ δὲν θὰ ἀγανακτήσῃ; Ποῖος θὰ τὸν ἰδῇ καὶ δὲν θὰ ὀργισθῇ ἐναντίον του; Ἀλλὰ εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῇ, θὰ μοῦ εἰπῇ κάποιος, τοιοῦτος ἀνόητος ἀσθενῆς, τοιοῦτος ἀναίσθητος παράλυτος, ποῦ νὰ ἀποστρέφεται τὸν ἱατρὸν του; Νὰ μὴ θέλῃ τὴν ὑγείαν του, ἀλλὰ νὰ προτιμᾷ νὰ εἶναι λεπρωμένος παρὰ καθαρός, νὰ εἶναι συζώντανος ἐνταφιασμένος μέσα στοὺς πόνους, μέσα στὴν δυσωδία τῆς ἀσθενείας; Ναί, εἶναι πολλοί. Τόσοι, ὅσοι καὶ οἱ ἀμετανόητοι ἁμαρτωλοί, οἱ ὁποῖοι μένουν κατάκοιτοι, παράλυτοι, ἀκίνητοι στὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ὅλους αὐτοὺς εἰκονίζει ὁ παράλυτος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποστρέφεται τὸν ἱατρὸν του, ἐκεῖνος ποὺ εἶχε ἄνθρωπον, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἢ μπορεῖ νὰ τὸν ἰατρεύσῃ σὲ μία στιγμή, χωρὶς νὰ χρειάζεται ἄγγελον νὰ τaráξῃ τὸ ὕδωρ μίαν φορὰ τὸν χρόνο, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι «ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος», καὶ μάλιστα ἔχει στήσῃ πολλές φορές κολυμβήθρες ἐμπρὸς στοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ὅσα μυστήρια, ὅσοι σταλαγμοὶ δακρύων τῆς μετανοίας, τόσες καὶ οἱ θεραπευτικὲς ἀναταραχὲς. Ὅσες στιγμὲς ἔχει ἡ ὥρα, τόσες φορές καὶ ὁ τῆς

μεγάλης βουλήs Ἄγγελος εἶναι ἕτοιμος νὰ δώσῃ τὴν συγχώρησιν γιὰ νὰ ἰατρεύσῃ τὴν λέπραν τῆς ἁμαρτίας. Καὶ ὅμως ὁ ἁμαρτωλός, ὁ πνευματικῶς παράλυτος, σφαλίζει τοὺς ὀφθαλμούς του νὰ μὴν ἰδῇ τὸν ἱατρόν, προτιμᾷ νὰ εἶναι νεκρός, κατάκοιτος στὴν ἁμαρτία παρὰ ζωντανὸς στὴν ἀρετή.

Ἀπὸ ποῦ προέρχεται αὕτῃ ἡ ἐσχάτη ἀναισθησία; Ἀπὸ ποῦ αὕτῃ ἡ ἀξιοδάκρυτος καταδίκη στὸν ἁμαρτωλόν; Ἀπὸ τὴν πονηρὰν συνήθειαν τῆς ἁμαρτίας. Αὕτῃ εἶναι ποὺ ἔχει δεμένον τὸν ἁμαρτωλὸ στὸ κρεβάτι τῆς ἀναισθησίας, αὕτῃ εἶναι ποὺ τὸν παρακινεῖ νὰ προτιμήσῃ τὸν θάνατον ἀπὸ τὴν ζωὴν. Καὶ γιὰ νὰ βεβαιωθῇ πὼς εἶναι τόσο δυνατὴ αὕτῃ ἡ συνήθεια, πρόσεχε: Ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἀνοικτὰς τὶς ἀκοὲς τοῦ στὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ δέχεται μὲ τόσῃ προθυμίᾳ τὰ κηρυττόμενα, ὥσ᾽ ἐπιστολὰς ποὺ τοῦ στέλλει ὁ Οὐράνιος τοῦ Πατῆρ, εὐκόλᾳ ἀντιλαμβάνεται πὼς ὁ σημερινὸς παράλυτος παριστάνει μίαν εἰκόνα ἐκείνου ποὺ εἶναι δεμένος ἀπὸ τὴν συνήθειαν τῆς ἁμαρτίας. Διότι καθὼς ἡ παράλυσις, ἐπειδὴ διαλύει τὰ νεῦρα τοῦ σώματος, κάμνει τὸ σῶμα νεκρὸν καὶ ἀκίνητον, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ συνήθεια τῆς ἁμαρτίας, κόπτει τὰ νεῦρα τῆς ψυχῆς καὶ γι' αὐτὸ τὴν κάμνει ἀκίνητον σὲ κάθε ἐργασία τῆς ἀρετῆς, στὴν ὁποίαν δὲν ἔχει δύναμιν ἡ ψυχὴ νὰ ἀνεβῇ, ἐπειδὴ σύρεται πάντοτε κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτημάτων. Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος γράφει: «ἡ συνήθεια ποὺ ἐπαγιώθη, μὲ τὴν πάροδο μακροῦ χρόνου, λαμβάνει ἰσχὺν φύσεως. Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι μικρὸς ὁ πόλεμος νὰ νικήσῃ κάποιος τὴν συνήθειαν». Ἄς κοπιᾷ ὅσον θέλει, ἅς προσπαθήσῃ ὅποιος θέλει μὲ ὅ,τι τρόπον ἢ μπορεῖ νὰ κόψῃ ἓνα φυσικὸν ἰδίωμα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἅς εἰποῦμεν τὸ γελαστικὸν ἢ τὸ ἐπιθυμητικόν. Ματαίως κοπιᾷ. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ συνήθεια τῆς ἁμαρτίας, ὅταν γηράσῃ, μεταβάλλεται σὲ φύσιν, ἀποκτᾷ ἰδιότητες φυσικῆς δυνάμεως. Καὶ βεβαίως, ὁ μέγας Πατὴρ ποὺ ἀναφέραμε δικαίως λέγει ὅτι δὲν εἶναι μικρὸς ὁ πόλεμος νὰ νικήσῃ κάποιος τὴν παλαιὰν συνήθειαν. Τρισόλβιος λοιπὸν καὶ ἄξιος πολλῶν ἐγκωμίων ὅποιος, πρὶν νὰ γηράσῃ ἡ ἁμαρτία, τῆς κόπτει τὰ νεῦρα καὶ πρὶν τὸν νεκρώσῃ αὕτῃ, τὴν θανατώνει. Καθὼς σὲ ἓνα καινούργιον ἀγγεῖον, ὅ,τι βάλῃς στὴν ἀρχὴ καὶ τὸ ἀφήσεις νὰ πολυκαιρίσῃ, παίρνει ἐκείνου τὴν ὁσμὴ, εἴτε καλὴ εἴτε κακὴ, καὶ ὕστερα ὅσον καὶ ἂν πλύνῃς ἐκεῖνο τὸ ἀγγεῖον, δὲν ἢ μπορεῖς μὲ τίποτε νὰ ἀφαιρέσῃς ἐκείνην τὴν εὐωδίαν ἢ δυσωδίαν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ἁμαρτία, ὅταν πολυκαιρίσῃ στὴν καρδίαν, ὅταν γίνῃ συνήθεια, δύσκολα πλέον ἢ παντελῶς δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ ὅσον πολυκαιρίζει τόσον ριζώνει ἡ συνήθεια τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἁμαρτίας. Ὅθεν ἐπαινῶ ἐκεῖνον τὸν σοφόν, ὅποιος καὶ ἂν εἶναι, ὁ ὁποῖος θέλοντας νὰ φανερώσῃ τὸ πλάτος καὶ βάθος τῆς πονηρᾶς συνηθείας, τῆς ἔδιδε τοιοῦτον σύμβολον. Ἐζωγράφισεν ὡς ἱερογλυφικὸν ἓνα σπήλαιον ὑπόγειον μὲ τὴν ἐπιγραφὴν: «τὸ εὖρος τόσον, ὅσον καὶ τὸ βάθος». Θέλοντας μὲ τοῦτο νὰ φανερώσῃ ὅτι ἡ πονηρὰ συνήθεια αὐξάνοντας κάθε ἡμέραν μὲ τὸ γάλα τῆς κακίας καὶ τῆς πονηρίας, ὅσον πολυχρόνιον πάθος εἶναι, τόσο εἶναι καὶ χειρότερον. Διότι καθὼς καὶ τὰ ἄλλα πράγματα ἀρχίζουν ἀπὸ

μικρὰ καὶ αὐξάνουν μετὰ τὴν πολυκαιρίαν, μετὰ ἀνάλογον τρόπον καὶ ἡ συνήθεια τῆς ἁμαρτίας φθάνει μετὰ τὴν πολυκαιρίαν σὲ τόσην αὐξηση, ὥστε γίνεται ἀκατανίκητος. Γράφει μετὰ πολὺν πόνον στὸ χρυσὸν βιβλίον τῶν Ἐξομολογήσεων τοῦ ὁ μέγας Αὐγουστίνος: ἀνεστέναζα δεμένος. Ἀπὸ ποῖον ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ; Ὅχι ἀπὸ ἄλλον, λέγει, ὅχι ἀπὸ ξένην ἀλυσίδα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἰδικήν μου σιδηρᾶν συνήθεια, ἡ ἰδική μου θέλησις ἦταν ὁ τύραννος. Ἡ ἄρρηκτος ἄλυσις ἦταν ἡ συνήθεια, ἡ ὁποία μετὰ ἔδωσε τόσον πόνον μετὰ ἔφερε σὲ ἀκολασίαν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο, μὴν ἡμπορώντας νὰ ἀποκόψω, ἔγινεν ἀνάγκη, καὶ ἡ ἀνάγκη κατέληξε νὰ γίνῃ φύσις. Ὅθεν μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ φωνάζει: κανεῖς δὲν ἡμπορεῖ νὰ καταλάβῃ πόσην δυσκολίαν ἔχει, πόσον πόνον, πόσον πόλεμον, τὸ νὰ ἀποκόψῃ κάποιος μίαν παλαιὰν συνήθεια, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸν πού ἔχει ἀγωνισθῇ. Γιὰ ποῖον λόγον ὅμως, ἐξήγησέ μας καθαρώτερα, διδάσκαλε τῆς οἰκουμένης; Διότι, λέγει, ὁ πονηρὸς λογισμὸς γεννᾷ ἡδονήν, ἀπὸ αὐτὴν πάλι γεννᾶται ἡ συγκατάθεσις, καὶ ἀπὸ τὴν συγκατάθεσιν ἡ πρᾶξις, καὶ ἀπὸ τὴν πρᾶξιν ἡ συνήθεια, καὶ ἀπὸ τὴν συνήθεια γεννᾶται ἡ ἀνάγκη, καὶ αὐτὴν ἀκολουθεῖ ὁ θάνατος. Ὅθεν δὲν σφάλλεις ἂν παρομοιάσῃς τὸν ἁμαρτωλὸν ἐκεῖνον πού ἄφησε τὴν ἁμαρτίαν νὰ γίνῃ στὴν ψυχὴ τοῦ συνήθεια, δὲν σφάλλεις λέγω, ἂν τὸν παρομοιάσῃς μετὰ κάποιον πού ἔπεσε στὰ χέρια ἐνὸς ἀσπλάχνου καὶ ἀνελεήμονος τυράννου, τὸν ὁποῖον, θέλοντας ἐκεῖνος ὁ τύραννος νὰ θανατώσῃ, τὸν ἔκλεισε σὲ μία σκοτεινὴν φυλακὴν, χωρὶς νὰ τὸν κλειδώσῃ. Πλὴν ὅμως ἔχασε τὴν πόρτα καὶ δὲν εὐρίσκει ἀπὸ πού νὰ ἐξέλθῃ. Ὅθεν τριγυρίζοντας ἀποθνήσκει ἐκεῖ μέσα. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ σ' ἐκεῖνον γιὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἁμαρτία ἔχει γίνῃ συνήθεια. Αἰσθάνεται πὼς εὐρίσκεται σὲ μία σκοτεινὴ φυλακὴ καὶ τριγυρίζει νὰ εὔρῃ τὴν πόρταν, πλὴν ὅμως τὴν ἔχει κλεισμένην ἢ πονηρὰ συνήθεια. Γι' αὐτό, ἀφοῦ ἀναβάλλει συνεχῶς νὰ εὔρῃ τὴν πόρταν τῆς ἐλευθερίας, εὐρίσκει τὸν θάνατον τῆς παντελοῦς ἀπωλείας, καθὼς ἔχει γραφῇ: «συνήθειαν λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία, ἔλκει εἰς παντελὴ ἀπώλειαν». Ἦλθε σὲ μεγάλην ἀνάγκην ὁ βασιλεὺς Σαούλ, στὸν πόλεμον ἐκεῖνον πού ἐκήρυξεν ἐναντίον τοῦ ὁ ὑπερήφανος Γολιάθ, γι' αὐτὸ ἠναγκάσθη νὰ ἐνδύσῃ μετὰ τὰ ἰδικὰ τοῦ βασιλικὰ ἄρματα τὸν Δαβίδ. Ἐκεῖνος τὰ ἐφόρεσε μετὰ πολλῆς χαρᾶς, ὅμως ἐκεῖ πού ἔκαμε νὰ σαλεύσῃ γιὰ νὰ ὑπάγῃ ἐναντίον τοῦ Γολιάθ, βλέπει ὅτι ἀπὸ τὰ ἄρματα ἐκεῖνα περισσότερον ἐμποδίζεται παρὰ βοηθεῖται. Ἐνθυμούμενος λοιπὸν ὁ Δαβίδ ὅτι αὐτὸς δὲν ἐσυνήθιζε ποτὲ νὰ νικᾷ ἐχθροὺς μετὰ τοιαῦτα ὅπλα, ἀλλὰ μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, σὲ συνδυασμὸ μετὰ τὴν ἰδικήν τοῦ ποιμαντικὴν σφενδόνα, λέγει στὸν βασιλέα: «Ὑψηλότατε βασιλεῦ, εὐχαριστῶ γιὰ τὴν τιμὴν πού μου ἔκαμες. Λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εἶναι τὰ ἄρματά σου, ἀλλὰ δὲν εἶναι γιὰ ἐμένα, διότι ἐγὼ δὲν ἐσυνήθισα νὰ νικῶ ἐχθροὺς μετὰ τοιαῦτα ἄρματα.

Βλέπεις πόσην δύναμιν ἔχει ἡ συνήθεια, ὥστε νὰ ὑπερβαίῃ καὶ τὴν δύναμιν τῶν βασιλικῶν ἁρμάτων; Πόσοι εὐγενεῖς, πόσοι βασιλικοῦ αἵματος, πόσοι βασιλικοῦ νοός, πόσοι σοφίας θρέμματα; Καὶ ὅμως δὲν ἡμποροῦν νὰ ἀντιπαλαίσουν ἕναν

Γολιάθ, ένα πάθος, έναν θυμόν, μίαν μέθην, μίαν παλλακίδα, μίαν φιλαργυρίαν, μίαν κενήν δόξαν; Ἀλλὰ ἄρματωμένοι με βασιλικά καὶ λαμπρὰ ὄπλα σύρονται στὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τὴν πονηρὰν συνήθειαν τῶν καταφρονεμένων ἐκείνων παθῶν, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὸ ὁμολογοῦν ὅτι εἶναι ἐπονείδιστα, πὼς εἶναι θανατηφόρα. Ἀναστενάζουν αὐτοὶ οἱ βασιλικοὶ ἄνδρες, οἱ λαμπροφορεμένοι γίγαντες, κάτω ἀπὸ τὰ πόδια ἐνὸς ὑβριστοῦ καὶ βλασφήμου Γολιάθ, ἀναστενάζουν κάτω ἀπὸ τὴν τυραννία μιᾶς πολυκεφάλου Ὑδρας, τὴν ὁποίαν ὁ νέος Ἡρακλῆς Δαβὶδ θανατώνει εὐκολότατα με μίαν σφενδόνα, με μίαν φυγὴν, με μίαν γρήγορον ἀποκοπὴν τῆς ἁμαρτίας. Ὡς κατηραμένη συνήθεια τῆς ἁμαρτίας, ποῖος θὰ ἀναλογισθῇ τὴν δύναμιν ποὺ ἔχεις καὶ δὲν θὰ ἀναστενάξῃ; Ποῖος θὰ ἀναλογισθῇ τὴν καταφρόνησιν καὶ τὸ ὄνειδος ποὺ προξενεῖς στοὺς βασιλικούς καὶ εὐγενικούς ἄνδρες, καὶ δὲν θὰ εἰπῇ με τὸν μεγαλοφρονότατον Ἡσαΐαν «Οὐαὶ οἱ ἐπισπώμενοι τᾶς ἁμαρτίας αὐτῶν ὡς σχοινίῳ μακρῷ»;

Ἄς σας ἀπαριθμήσω ὅμως με συντομίαν τὰ ἄλλα ὅσα προξενεῖ στὴν ψυχὴ αὐτὴ ἡ πονηρὰ συνήθεια: Πρῶτον, κάμνει τὰ ἁμαρτήματα βαρύτερα, ἐπειδὴ οἱ ρίζες τους, τὰ πάθη, προχωροῦν ὅλο καὶ βαθύτερα. Εἶναι φανερὸν γιὰ κάθε σκεπτόμενον ἄνθρωπον αὐτὸ ποὺ λέγω, ὅτι δηλαδὴ κάθε ἁμαρτία, ὅσον ἀργοπορεῖ στὸν ἄνθρωπο, τόσο γίνεται βαρυτέρα, τόσο ἀυξάνει ἡ κακία της. Δεύτερον, ἡ πονηρὰ συνήθεια σμικρύνει τὰ ἔμφυτα ἀγαθὰ, καὶ τούτῃ ἡ ζημία δὲν χρειάζεται ἀπόδειξιν σὲ κάποιον ποὺ στοχάζεται τὴν εὐλάβειαν, τὴν ἀγάπην ποὺ εἶχε πρὸς τὸν Θεὸν κάθε ψυχὴ πρὶν νὰ κυριευθῇ ἀπὸ κάποιο θανάσιμον πάθος, ἢ καὶ τὴν κλίσιν ποὺ εἶχε στὸ νὰ ἐλεῇ καὶ νὰ σπλαχνίζεται τοὺς ἄλλους πρὶν νὰ κυριευθῇ ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν. Αὐτὲς τὶς ἀρετὲς ποὺ ἔχει ὁ ἄνθρωπος πρὶν νὰ πέσῃ στὶς ἀντίθετες αὐτῶν τῶν ἀρετῶν ἁμαρτίες, ἐὰν τὶς μετρήσῃς ὕστερα, εὐρίσκεις ὅτι ἐξέπεσαν πολὺ ἀπὸ τὸν πρῶτον τοὺς βαθμόν. Τρίτον, κάμνει ἡ συνήθεια τὸν ἄνθρωπον εὐάλωτον στὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα, ἐπειδὴ ἀνοίγει δρόμον ἢ μίαν ἁμαρτίαν στὴν ἄλλη, τὸ ἓνα βοηθᾷ τὸ ἄλλο. Τέταρτον, με τὸ βάρος ποὺ δίδει στὴν ψυχὴν ἡ συνήθεια, δὲν παρακινεῖ πλέον ὅπως στὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ ἐξαναγκάζει, βιάζει, στενοχωρεῖ τὸν ἄνθρωπο, πολλὰς φορές, καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, νὰ ἁμαρτάνῃ. Πέμτον ἀποτέλεσμα τῆς συνηθείας εἶναι ἡ ἀπελπισία, καὶ τελευταῖον ἡ αἰώνιος κόλασις. Ὅθεν ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος παρομοιάζει τὴν κακὴν συνήθειαν τῆς ἁμαρτίας, με ἓναν ὕπνον βαθύ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον, ὅταν ξυπνήσῃ ὁ ἄνθρωπος, θέλει νὰ περιπατήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖ, ἐπειδὴ ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ ὕπνου. Ἔτσι καὶ αὐτὸς ποὺ εἶναι κυριευμένος ἀπὸ τὴν πολυκαιρινὴν συνήθειαν τῆς ἁμαρτίας, ἀκούει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ποὺ λέγει: «ἀπολιπέτω ὁ ἀσεβὴς τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ ἄνθρωπος ἄνομος τὰς βουλὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπιστρέφητε πρὸς μέ, καὶ ἐλεήσω ὑμᾶς, καὶ ἀφήσω τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν». Θέλει νὰ ἐπιστρέψῃ στὸν Θεόν, ἐπιθυμεῖ νὰ ἀφήσῃ τὶς ἁμαρτίες, ὅμως δὲν ἡμπορεῖ, ἐμποδιζόμενος ἀπὸ τὴν συνήθειαν. Καὶ ἐὰν καμμίαν φορὰν φαίνεται πὼς ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Θεόν, ἡ ἐπιστροφή του δὲν εἶναι ἀληθινὴ, ἀλλὰ

ἐπίπλαστος. Καὶ καθὼς, ὅταν πέση ἡ βροχὴ στὴν γῆ, φαίνονται πὼς βρέχονται καὶ οἱ πέτρες, ἀλλὰ ἀπὸ ἔξω, καὶ ἐὰν τὶς ἰδῇς στὸ ἐσωτερικόν τους εἶναι κατάξηροι καὶ ἔρημοι ἀπὸ τὴν δρόσον τῆς βροχῆς, τὸ ἴδιο γίνεται καὶ σ' ἐκείνους ποὺ ἡ καρδιά τοὺς ἐσκληρύνθη ἀπὸ τὴν πονηρᾶν συνήθειαν. Ἐξωτερικῶς φαίνονται πὼς ἐδέχθησαν τὴν θείαν δρόσον τῆς μετανοίας, ὅθεν πολλές φορές καὶ ἀναστενάζουν καὶ κλαίουں, ὅμως ἀπὸ μέσα ἡ καρδιά τοὺς εἶναι ξηρὰ καὶ ἔρημος ἀπὸ τὴν δρόσον τῆς Θείας μετανοίας, ἐπειδὴ ἡ πονηρὰ συνήθεια δὲν ἐπιτρέπει στὴν δρόσον τοῦ Θεοῦ λόγου νὰ φθάσῃ μέχρι τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς ψυχῆς.

Ἕνας διδάσκαλος παρομοιάζει ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἶναι κυριευμένοι ἀπὸ συνήθεια μιᾶς ἁμαρτίας, μὲ ἓνα παιγνίδι ποὺ παίζουν τὰ παιδιά. Πιάνουν πολλές φορές κανένα ἄγριον πουλὶ καὶ τὸ δένουν ἀπὸ τὸ πόδι μὲ κλωστήν. Τὸ ἀφήνουν νὰ πετάξῃ, καὶ αὐτὸ πετὰ στὸ ὕψος γιὰ νὰ φύγῃ, ἀλλὰ ἐκεῖνα τὸ σύρουν πάλι χαμηλά. Τὸ ἴδιο παιγνίδι φαίνεται πὼς κάμνει καὶ ὁ διάβολος μὲ ἐκείνους ποὺ ἔχει δεμένους μὲ τὸ σχοινὶ τῆς συνηθείας. Πολλές φορές τοὺς ἀφήνει νὰ πετάξουν στὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς, καὶ βλέπεις ὅτι, ἐνῶ εὐρίσκονται ἀκόμῃ μέσα στὰ πάθη, στὰ δεσμὰ τῶν προηγουμένων ἁμαρτιῶν, ἀρχίζουν νὰ ἐγκρατεύωνται, νὰ νηστεύουν, νὰ κατηγοροῦν τὴν ζωὴ ποὺ ἔκαμαν, νὰ ψέγουν τὴν δουλεία τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἐπαινοῦν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀρετῆς. Ὅμως, ἐνῶ κάμνουν αὐτὸ τὸ καλὸν προοίμιον τῆς ἀρετῆς, τοὺς βλέπεις πάλι νὰ κρημνίζωνται στὸ βάραθρον τῆς κακίας, ἐπειδὴ ὁ διάβολος τοὺς ἔχει δεμένους μὲ τὸ σχοινὶ τῆς συνηθείας, γι' αὐτὸ τοὺς ἀφήνει νὰ πετάξουν λίγο μόνον στὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς, πρὸς αἰσχύνῃν καὶ ὄνειδός τους, καὶ πρὸς ἡδονὴν καὶ χαρὰν ἰδικήν του, διότι ποτὲ δὲν ἐγνώρισεν ἄλλην ἀπόλαυσιν, ἄλλην ἡδονὴν ἀπὸ τότε ποὺ ἐξωρίσθη ἀπὸ τὰ κάλλη τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τὸ νὰ ἐμπαίζῃ τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον μὲ τὴν συνήθειαν τῆς ἁμαρτίας.

Γράφουν οἱ ἱστορικοὶ γιὰ τὸν Μιθριδάτην, ἐκεῖνον τὸν περιβόητον τύραννον, ὅτι μεταχειριζόμενος συχνὰ γιὰ τροφὴν τὸ δηλητήριον ποὺ λέγεται κώνειον, ἔφθασε σὲ τοιαύτην ἔξιν, ὥστε καὶ ἀναγκασζόμενος κάποτε νὰ θανατωθῇ ἀπὸ τὴν μεγάλην του δυστυχίαν, ἐζήτησε αὐτὸ τὸ δηλητήριον καὶ ἔφαγε πολὺ. Ὅμως αὐτὸ δὲν ἐνήργησε, δὲν τοῦ ἐπέφερε ἐκεῖνο ποὺ ἐπιθυμοῦσε, δηλαδὴ τὸν θάνατον, τὸν ὁποῖον ἐθεωροῦσε προτιμότερον ἀπὸ τὸ νὰ πέσῃ στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν του καὶ νὰ γίνῃ παιγνίδι ἰδικό τους. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὸν ταλαίπωρον ἁμαρτωλόν. Ἐπειδὴ ἡ καθημερινὴ μεταχείρισις τῆς ἁμαρτίας γίνεται γι' αὐτὸν δευτέρα φύσις, συμμετέχει χωρὶς ὀρεξὴ καὶ πόθο στὰ Μυστήρια. Ὅμως μὲ τὴν συχνὴ καταφρόνησιν ποὺ κάμνει σ' αὐτά, παρακινημένος ἀπὸ τὴν συνήθειαν, τελικὰ τὰ εὐρίσκει ἀνενέργητα. Τοῦ συμβαίνει κάτι παρόμοιον καθὼς σὲ ἓναν διαβάτην, ὁ ὁποῖος ἐρχόμενος νὰ περάσῃ ἓνα ποταμόν, εὐρίσκει στὴν ἀρχὴ μία μικρὴ ξύλινη γέφυρα, ἀλλὰ τὴν καταφρονεῖ καὶ προχωρεῖ νομίζοντας ὅτι θὰ εὕρῃ ἄλλην μεγαλύτερη γέφυρα πέτρινην. Κοπιᾶζει ὅμως πολὺ καὶ δὲν τὴν εὐρίσκει, γι' αὐτὸ ἀναγκάζεται νὰ

γυρίση πίσω, για να τον περάση τάχα από εκείνη την ξύλινη. Όμως μέχρι να έλθη αυτός, ο ποταμός αυξάνει από την βροχή, κατεβαίνει ρεῦμα πολύ, σκεπάζεται ή γέφυρα εκείνη ή ξύλινη, όποτε ο διαβάτης απομένει στην έρημία και ακολουθως στον θάνατο. Το ίδιο γίνεται και στον δυστυχισμένο άμαρτωλό, ο όποιος δεμένος με την συνήθεια στην άμαρτίαν, εύρίσκει στην αρχή εύκολο να λυθῇ με την ούράνιο γέφυρα τῆς μετανοίας. Έπειδὴ όμως στην αρχή την καταφρονεῖ, παρακινεῖται ὕστερα να την ζητήση, ἀλλὰ δὲν την εύρίσκει, έπειδὴ ή συνήθεια έχει κατεβάσει πολλά ρεύματα παθῶν και άμαρτιῶν, και σκεπάζει την συντριβή τῆς καρδιάς, παχύνει τον νοῦ, ψυχραίνει την θείαν αγάπην, όποτε δὲν απομένει ἄλλο στον ταλαίπωρον άμαρτωλό από τοῦ να κρημνίζεται από το μικρότερο βάραθρο τῆς άμαρτίας στο μεγαλύτερο, και τελικῶς στα τάρταρα τοῦ ἄδου. Για να πληροφορηθῆς αὐτό πού σου λέγω, γύρισε μίαν φορὰ το βλέμμα σου στην αὐλήν τοῦ Καϊάφα. Θα ιδῆς εκεί τον Πέτρον, ο όποιος, όταν ήρωτήθη στην αρχή ἂν εἶναι και αὐτός μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ, λέγει: «Οὐκ οἶδα τον ἄνθρωπον», και πάλιν, όταν μετὰ από λίγην ὥραν ήρωτήθη για δευτέρα φορὰ, κάμνει και ὄρκον ὅτι δὲν γνωρίζει. Την δὲ τρίτην φορὰ πού ήρωτήθη, προσθέτει και ἀνάθεμα. «Τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν και ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα τον ἄνθρωπον». Ὡς κατηραμένη συνήθεια, και τί δὲν ήμπορεῖς να κάμης; Ποῖον δὲν ήμπορεῖς να κρημνίσης; Ἄς αποφύγωμε λοιπόν, ὡς αγαπημένοι μου, την συνήθεια τῆς άμαρτίας, ἄς μὴν καταφρονήσωμε την μικρὰ συνήθεια, για να μὴν κυριευθοῦμε από την μεγάλη. Ο Πέτρος, ἂν δὲν ἄφηνε να χωρέση στην ψυχὴ τοῦ αὐτῆ ή παραμικρὴ πρότασις «οὐκ οἶδα τον ἄνθρωπον», δὲν θα ἔφθανε σε τόσην ἀνάγκη, ὥστε σ' ἐκεῖνο το «οὐκ οἶδα τον ἄνθρωπον», να προσθέση ὄρκον και ἀνάθεμα. Εἶναι ἀξιέπαινον, ἂν και φαίνεται ἀξιοκατάκριτον, το ἔργον πού ἔκαμε ο νέος ἐκεῖνος, τον όποιον παίρνοντας οἱ δήμιοι για να τον κρεμάσουν, έπειδὴ ἦταν κλέπτης, παρεκάλεσε τοὺς δημίους να τον ἀφήσουν να πλησιάση την μητέρα του, ή όποία ἦταν ἐκεῖ κοντὰ και ἔκλαιε. Ἐκεῖνοι, ἂν και ἄσπλαχνοι στις συμφορὲς τῶν ἄλλων, ὅμως τότε δὲν γνωρίζω πῶς, ἐφάνησαν συμπαθητικοὶ και ἔδωσαν ἄδεια στον καταδικασμένο ἐκεῖνον νέο να πάει κοντὰ στην μητέρα του, νομίζοντας ὅτι θέλει ἴσως να την ἀσπασθῇ και να τῆς εἰπῇ το τελευταῖον «ὑγίαινε», ἀφοῦ ἐκείνη την ὥρα ἐπρόκειτο να ἀποχωρισθοῦν με τοιοῦτον χωρισμόν. Ἄφησαν λοιπόν οἱ δήμιοι τον νέον, ἂν και δεμένο, και ἐπλησίασε την μητέρα του, και ἐκεῖ πού ἔκαμε πῶς θέλει να τῆς εἰπῇ ἕνα λόγον κρυφόν, αὐτός ἀρπάζει με τὰ δόντια το αὐτὶ τῆς μητέρας και το κόπτει. Αὐτό το ἀσεβὲς ἔργον ἐτάραξε πολὺ τοὺς παρευρισκομένους ἐκεῖ, οἱ όποιοι ἔλεγαν ὅτι αὐτός ο νέος ἦταν ἄδικος ὄχι μόνον στους ἄλλους, ἀλλὰ και στην ἰδία την μητέρα του. Ἐκεῖνος ὅμως ἀποκρίνεται «αὐτὴ εἶναι αἷτιος τούτου τοῦ θανάτου μου και ὅλης της ἄλλης μου κακίας. Διότι ἐάν μου ἔκοπτε την συνήθεια πού εἶχα στην νεότητά μου να κλέπτω τὶς πλάκες πού εἶχαν για να γράφουν οἱ συμμαθηταί μου, δὲν θα τολμοῦσα να κλέψω και την Ὀκτώηχο ἐκείνη, και ακολουθως τὰ

μεγαλύτερα, καὶ ἔτσι νὰ ἔλθω σὲ αὐτὴν τὴν συμφορὰ.»

Βλέπει ὁ Πλάτων ἕνα φίλον του ποὺ ἔπαιζε κύβους, καὶ ἀρχίζει εὐθὺς νὰ τὸν κατηγορῇ δριμύτατα καὶ νὰ τὸν ὑβρίζῃ χωρὶς ἔλεος. Καὶ ἐκεῖνος ὁ φίλος του Πλάτωνος, ἀπορώντας γιὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἀντίδρασή του, τὸ μόνο ποῦ ἀπήντησε ἦταν: «ὡς ἐπὶ μικροῖς» σὰν νὰ τοῦ ἔλεγε: «ὦ σοφότατε Πλάτων, γιὰ ἕνα τόσο μικρὸν ἀμάρτημά μου κάμεις τόσες ὕβρεις; Γιὰ τόσην ὀλίγην ἄνεσιν, ποῦ δίδω στὸ σῶμα μου μὲ τὸ ἀθῶον αὐτὸ παιγνίδι, μοῦ πλέκεις τόσους ὀνειδισμούς; Μοῦ δίδεις τόσες ὕβρεις; Τόσες πολλὰς κατηγορίες; Καὶ μάλιστα ἐμπρὸς σὲ τόσους πολλοὺς ἀνθρώπους; Μεγάλῃ ἀντίδρασις, γιὰ μικρὰ πράγματα. Μὲ ὑβρίζεις γιὰ τόσο μικρὸν πρᾶγμα». Καὶ ἐκεῖνος τοῦ ἀποκρίνεται: «Ὅταν ὅμως θὰ γίνῃ συνήθεια, δὲν θὰ εἶναι μικρόν». Ἀκούεις λόγον ἀπὸ στόμα ἑλλήνος, ἀκούεις διδασκαλίαν χρυσοῦν εὐαγγελικὴν; Μικρὸν εἶναι τὸ ἀμάρτημα ποὺ κάμεις, φίλε μου, ὅμως ἡ συνήθεια τῆς ἀμαρτίας δὲν εἶναι μικρὸν πρᾶγμα, ἀλλὰ θανατηφόρον, τὸ ὁποῖο κάμνει πολλοὺς νὰ κλείνουν τοὺς ὀφθαλμούς, γιὰ νὰ μὴ ἴδωῦν τὸν ἱατρὸν τῆς ψυχῆς τους. Αὐτὸ ἔχει θανατώσει καὶ καθημερινῶς θανατώνει πολλοὺς καὶ μάλιστα γίγαντες. Πράγματι, ἡ ἀμαρτία ὅταν γίνῃ συνήθεια δὲν εἶναι μικρὸν πρᾶγμα. Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ παράλυσις τῆς ψυχῆς, εἶναι ἡ ἀλυσίδα μὲ τὴν ὁποίαν ὁ διάβολος δένει τὸν ἄνθρωπον ἐπάνω στὸ κρεβάτι τῆς ἀναισθησίας. Δὲν εἶναι μικρὸν πρᾶγμα ἡ συνήθεια, ἀλλὰ μέγα καὶ φοβερόν, ἐπειδὴ προξενεῖ στὸν ἄνθρωπον τὴν φοβερὰν ἐκείνην καὶ ἀπαρηγόρητον κόλασιν. Δὲν εἶναι κάτι μικρὸν ἡ συνήθεια, διότι εἶναι ἀνίατος σὲ ἐκείνους ποὺ δὲν γνωρίζουν τὰ θεραπευτικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα εἶναι:

Τὸ πρῶτον ποὺ χρειάζεται γιὰ νὰ κόψῃ τὶς ρίζες καὶ τὰ νεῦρα μιᾶς πονηρᾶς συνηθείας, δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ εἶναι ποὺ ἀχρόνως καὶ ἀκόπως θεραπεύει αὐτὸ τὸ ἀνίατον πάθος, ὅπως κηρύττει ὁ σημερινὸς παράλυτος μὲ τὸν κράββατο στὸν ὦμο. Αὐτὴ ὅμως ἡ παντοδυναμία δὲν ἐνεργεῖ μόνη της. Ὅχι πὼς δὲν ἡμπορεῖ, οὔτε πὼς δὲν θέλει, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν ἀναιρέσῃ ἐκεῖνο ποὺ ἐχάρισεν ἅπαξ διὰ παντὸς στὸν ἄνθρωπο, τὸ προαιρετικόν. Χρειάζεται λοιπὸν πολλὰ ἡ παντοδυναμία αὐτὴ τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ σ' ἐμᾶς: τὴν ἀποχὴν τοῦ κακοῦ, τὸ μῖσος κατὰ τῆς ἀμαρτίας, τὴν συντριβὴν τῆς καρδίας, τὴν ἱκανοποίησιν, τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας καὶ ἀληθινῆς ἐξομολογήσεως. Καὶ μαζὶ μὲ ὅλα αὐτά, τὴν προσευχὴν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου νὰ κλίνει τὸν αὐχένα, καὶ μὲ θερμὰ δάκρυα νὰ ζητᾷ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ ποὺ λέγω γίνεται φανερόν ἀπὸ τὸν σημερινὸν παράλυτον. Ἐγνώριζεν ὁ καρδιογνώστης μας Χριστὸς καὶ τοὺς πολλοὺς χρόνους ποὺ τὸν εἶχεν ἡ ἀσθένεια δεμένον στὸν κράββατον ἐπάνω, ἐγνώριζεν ἐπίσης καὶ τοὺς πόνους καὶ τὴν ταλαιπωρίαν τὴν πολλὴν ποὺ ὑπέμεινε. Δὲν ἄγνοοῦσε οὔτε τὴν ἐπιθυμίαν ποὺ εἶχεν ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, οὔτε τὴν ἑλλειψιν τῶν ἀναγκαίων, οὔτε τὴν ἐρημία τῶν φίλων καὶ τῶν συγγενῶν. Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως τὸν ἐρωτά:

«θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι;» γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ ἀφορμὴ νὰ τὸν ὁμολογήσῃ Κύριον καὶ Παντοδύναμον, καὶ μαζὶ μὲ τὴν ὁμολογίαν νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ. Ἀλλὰ γιὰ νὰ δώσῃ καὶ σ' ἐσέ, ἄνθρωπε, νὰ καταλάβῃς πόσῃ δύναμει ἔχει ἡ πονηρὰ συνήθεια τῆς ἁμαρτίας, ὥστε νὰ χρειάζεται τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ τὴν κόψῃ.

Δεύτερον θεραπευτικὸ μέσον εἶναι ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἀντιθέτων τῆς ἁμαρτίας, πρᾶγμα ποὺ συμφωνεῖ καὶ μὲ τὸν ὀρισμὸν ποὺ δίδουν οἱ ἱατροί, «τὰ ἐναντία τοῖς ἐναντίοις ἰάματα». Θέλεις λοιπὸν νὰ κόψῃς τὴν πονηρὰν συνήθειαν τῆς μέθης καὶ τῆς πολυφαγίας; Βάλῃς σὰν δραστικὸ βότανον ἐπάνω στὸ πάθος τὴν ἀγάπην καὶ ἐπιθυμίαν τῆς νηστείας. Σὲ κυριεύει πάθος σαρκικόν, εἶσαι δεμένος ἀπὸ τὴν συνήθειαν τῆς κτηνώδους πορνείας καὶ μοιχείας; Ἀγάπησε, ζήτη νὰ ἀποκτήσῃς τὴν καθαρότητα καὶ τὴν παρθενίαν τῶν Ἀγγέλων, καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ἐπαινετὴν καὶ ἁγίαν ὀρεξιν, κόπτεις τὴν πρώτην, τὴν βδελυκτὴν καὶ βρωμεράν. Σὲ κυριεύει τὸ πάθος τῆς μνησικακίας καὶ ἔχθρας; Ἀγάπησε τὴν ἀμνησικακίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τῆς Εὐαγγελικῆς ζωῆς, καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν κόπτεις ἐκείνην τὴν συνήθειαν. Σὲ κυριεύει τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας καὶ ἀσπλαχνίας; Ἀγάπησε τὴν Εὐαγγελικὴν αὐτάρκειαν καὶ τὰ φιλάνθρωπα σπλάχνα τοῦ οὐρανίου σου Πατρός, καὶ τοιοῦτοτρόπως κόπτεις ἐκεῖνο τὸ πάθος τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀναισθησίας. Σὲ κυριεύει ἡ διαβολικὴ ἀλαζονεία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια; Ἀγάπησε τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ Δεσπότη σου, καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἱατρεύεις τὰ πονηρὰ μαθήματα τοῦ ἑωσφόρου.

Τρίτον θεραπευτικὸ μέσον εἶναι ἡ πλήρης ὑποταγὴ τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον δὲν ἤμπορεῖς νὰ τὸ νικήσῃς μὲ ἄλλον τρόπο ἀπὸ αὐτὸν ποὺ σου ἔδειξεν ὁ ἐσταυρωμένος Ἰησοῦς ἐπάνω στὸν Γολγοθᾶ, καὶ μὲ ὅλον τὸ παράδειγμα τῆς παναγίας ζωῆς τοῦ. Καθὼς, λοιπόν, ἐκεῖνος παρέδωκε τὴν παναγίαν τοῦ σάρκα στὸ πικρότατον ἐκεῖνο πέλαγος τῶν φρικτῶν παθῶν, μὲ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ σὺ μὴ λυπηθῇς τὴν σάρκα, γιὰ νὰ κερδίσῃς τὴν ψυχὴν. Γνώρισε πῶς αὐτὸ τὸ σῶμα εἶναι δοῦλος, καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι κύριός του. Μὴ λυπῇσαι τὸν δοῦλον μήπως πεινάσῃ, μὴν ἰδρώσῃ καὶ κοπιᾷσαι, καὶ θὰ τιμηθῇ ἔτσι ὁ κύριός του. Μὴ λυπηθῇς τὸν δοῦλον, τὴν σάρκα σου, ἂν καταφρονηθῇ καὶ γυμνωθῇ προσκαίρως, διότι ἔτσι θὰ ἐνδυθῇ μὲ τὸ ἕνδυμα τῆς ἀθωότητος καὶ θὰ δοξασθῇ αἰωνίως ἡ ψυχὴ.

Αὐτὰ εἶναι τὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ κόψῃ τὰ νεῦρα κάθε πονηρᾶς συνήθειας. Στοχάσου, ἄνθρωπε, καὶ τὴν εὐκολίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ποὺ ἔχουν αὐτά. Ἐὰν λοιπὸν τὰ ἀποστραφῇς, γνώριζε ὅτι εἶσαι ἕνας παράλυτος, ὁ ὁποῖος καὶ ἄνθρωπον ἔχει γιὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ εἰσέλθῃ στὰ ὕδατα τῆς κολυμβήθρας, καὶ θεραπευτικὰ μέσα γιὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσουν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἀξιοδάκρυτον πάθος, καὶ μὲ τὸ ἰδικὸν τοῦ θέλημα τὸν ἀποστρέφεται. Σὺ εἶσαι ποὺ

μὲ τὸ ἴδιο τὸ χέρι σου ὑπογράφεις στὴν διαθήκην τοῦ οὐρανίου Πατρὸς νὰ εἶσαι ἀπόκληρός της Βασιλείας Του.

Γράφει ὁ Ἀριστοτέλης στὰ «πολιτικά» του, πὼς στοὺς Σκύθες ὑπῆρχε νόμος ποὺ ὀρίζε νὰ μὴν ἔχη δικαίωμα στὶς πανηγύρεις νὰ χρησιμοποιῇ τὸ ποτήρι μὲ τὸ ὁποῖον ἔπιναν ὅλοι ὅποιος δὲν ἔχει θανατώσει ἔστω ἓνα ἐχθρόν της πόλεως. Αὐτὸ γνῶριζε, ἄνθρωπε, ὅτι θὰ συμβῇ καὶ σ' ἐσέ, ἂν δὲν θανατώσης, ἂν δὲν κόψης τὴν πονηρᾶν συνήθειαν τῆς ἀμαρτίας, στὴν ὁποίαν εὐρίσκεσαι δεμένος ἀπὸ τὴν ἔχθρα καὶ τὴν συμβουλὴ τοῦ ἐχθροῦ σου διαβόλου. Δὲν πρόκειται νὰ ἀξιωθῇ ποτὲ νὰ πῆς τὸ ποτήριον ἐκεῖνο τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ποτήριον ἐκεῖνο τῆς οὐρανίου ζωῆς, τὴν κληρονομία τῆς ἁνῶ δόξης. Καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν δυστυχίαν, ἀπὸ αὐτὴν τὴν συμφορὰν, ἡμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ ἢ νὰ ἐννοηθῇ ἄλλη μεγαλυτέρα;

Λοιπὸν, ἐσὺ ταλαίπωρε ἄνθρωπε, τὸ ὑποφέρεις γιὰ μίαν κακὴν συνήθεια νὰ χάσης τὴν οὐράνιο Βασιλείαν; Εἶναι τοῦτο ἔργο ψυχῆς λογικῆς, νὰ πωλῇ γιὰ τόσο λίγο, γιὰ μίαν πρόσκαιρον ἡδονήν, τὴν δόξαν, τὴν παρρησίαν, τὴν ἀγάπην τῆς τρισυποστάτου Θεότητος; Εἶναι τοῦτο ἔργον φρονίμου ἀνδρός, νὰ ἀφήσῃ τὴν συντροφίαν τῶν Ἀγγέλων, τὴν συνοδείαν τῶν Ἀποστόλων, τὴν χαρὰν τῶν Προφητῶν, τὶς σκηνὲς τῶν δικαίων, γιὰ μίαν συνήθειαν κακὴν καὶ διεστραμμένην; Μὴ, παρακαλῶ, ἅς μὴν εὐρεθῇ κάποιος ἀπὸ ἐμᾶς τόσον ἀνόητος, ἀλλὰ ὅλοι, μὲ τὰ θεραπευτικὰ μέσα ποὺ εἶπα, ἅς κόψωμε κάθε πονηρᾶν συνήθεια, γιὰ νὰ ἀξιωθοῦμε τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ πρέπει πάσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ Αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ Ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.